

YEREL FESTİVALLERİN ETKİNLİĞİNE BAĞLI ZİYARETÇİ KAZANIMLARI: SINDIRGI YAĞCIBEDİR FESTİVALİ ÖRNEĞİ

BENEFITS OF VISITORS BASED ON THE EFFECTIVENESS OF LOCAL FESTIVALS: THE CASE OF SINDIRGI YAĞCIBEDİR FESTIVAL

Yrd.Doç.Dr. Kudret GÜL^{*}
Yrd.Doç.Dr. Barış ERDEM^{**}
Öğr.Gör. Melike GÜL^{***}

ÖZET

Festivaller; yerel ekonominin, yerel kültürün ve sosyal yapının değişmesi ve gelişmesinde kullanılan önemli çekicilikler olarak kabul edilir. Bu araştırmada, yerel festivallerdeki ziyaretçi kazanımları, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali örneği perspektifinden belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, 135 ziyaretçiden anket yöntemiyle toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. Bulgulara göre, ziyaretçilerin algularında en etkili faktör genel kazanımlardır. Bunu, kişisel kazanımlar faktörü takip etmektedir. Bununla birlikte, festivallerin olumsuz etkileri konusunda, ziyaretçilerin hemfikir oldukları saptanmıştır. Ziyaretçiler; festivalin amacına uygun düzenlenmediğini ve suistimâl edildiğini düşünmektedirler. Diğer taraftan, festivallerde ziyaretçi kazanımları ile katılımcılara ilişkin bazı demografik değişkenler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Festivals are accepted as the main attractions which are used for change and development of local economy, local culture and social structure. In this research, the benefits of visitors at local festivals were tried to be determined from the perspective of Sındırgı Yağcıbedir Carpet Festival. The research was carried out with data collected from 135 visitors by questionnaire method. According to the findings, the most effective factor in perception of the visitors is general benefits. This is followed by individual benefits factor. However, it was detected that the visitors share the same opinion with the negative consequences of the festivals. The visitors think that

^{*} Balıkesir Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, gulkudret2002@yahoo.com

^{**} Balıkesir Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Konaklama İşletmeciliği Bölümü, berdem20@yahoo.com

^{***} Balıkesir Üniversitesi, Sındırgı Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü, melikegul2011@mynet.com

the festival was not organized as suitable for its purpose, and was abused. On the other hand, significant differences were detected between the benefits of visitors and some of the demographic characteristics of the participants.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Yerellik, Yerel Festivaller ve Etkinlikler, Festival Ziyaretçilerinin Kazanımları.

Key Words: Tourism, Locality, Local Festivals and Events, Benefits of Festival Visitors.

1. GİRİŞ

Günümüzde festivaller, ulusal ve uluslararası turizm hareketlerinde olduğu kadar, yerel turizmin gelişmesinde de etkin bir rol oynamaktadırlar. Festivaller; ziyaretçilerine, hiç tanımadıkları bir yöreyi görme, farklı bir kültürü öğrenme ve yaşam tarzları farklı olan insanlarla bir araya gelme fırsatları vererek, ülke ve yerel turizmin gelişmesine önemli düzeyde hizmet etmektedirler.

Festivaller, turist çeken ve bu yolla yerel konaklama işletmeleri için de talep yaratan etkinliklerdir (Litvin ve Fetter, 2006: 41). Bu etkinlikler; yöreye para akışı sağlamaları, medyanın dikkatini çekmeleri ve festivalle ilgili diğer hizmetlerin talebini artırmaları nedeniyle oldukça önemli bir rol üstlenmektedirler (Chhabra, 2001: 2). Bu nedenle, son dönemlerde pazarlamacılar, daha fazla ziyaretçi çekebilmek için turistik yerlerin çekici faktörlerini destekleyen farklı festivallere yönelmektedirler (Özdemir ve Çulha, 2009:359). Benzer bir vurguyu Houghton (2001: 38) da yapmaktadır. Yazar, turistler için bir festivale katılmanın oldukça çekici olduğunu ve bu çekiciliğin firmalar, bireyler ve çeşitli toplumsal kuruluşlar tarafından bir pazarlama fırsatı olarak değerlendirildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda, bir festivalin varlığının, öncelikli olarak çekici faktörlere bağlı olduğu söylenebilir. Bir festivalde çekici faktörler, daha çok turistik yerlere ilişkin özellikleri kapsamaktadır (Demir, 2010: 1041). Bu yaklaşımdan hareketle, turistik bir yerin tarihi ve doğal güzelliklerinin, sosyo – kültürel yapısının, mimari dokusunun, arkeolojik değerlerinin, ulaştırma ve konaklama olanaklarının, yerel halkın yaşam tarzı ve folkloru vb. unsurların turistlerin yer seçiminde etkili olduğu söylenebilir.

Festivallerin; turizm, eğlence, eğitim, sosyal etkileşim, iş, ticaret ve ilham kaynağı olmak üzere yedi işlevi bulunmaktadır (Houghton, 2001: 39). Bu işlevleri ile festivaller; yöreye ziyaretçi sayısını çoğaltmakta, ekonomik getiri sağlamakta, yöre imajını geliştirmekte ve yerel halkın gururunu artırmaktadır (Litvin ve Fetter, 2006: 44). Diğer taraftan festivaller; toplumdaki kültürel farklılıkların, kimliklerin, sosyal bağların ve aidiyetlerin gelişmesini teşvik ederek toplumun yeniden biçimlenmesine de katkı sağlamaktadır (Duffy, 2005: 680).

Festivaller, kısa dönemli ve yüksek yoğunluklu turizm etkinlikleridir (Chhabra, 2001:143). Bu etkinlikleri diğerlerinden ayıran belli başlı noktalar (Çakır, 2009); yılda bir defa gerçekleştirilmesi, kamuya açık olması, belli bir

konunun kutlanması veya bir ürünün tanıtımının yapılması, açılış ve kapanış günlerinin kesin tarihlerle belirlenmiş olması, etkinlik programında değişik aktivitelere ve gösterilere yer verilebilmesi ve etkinliklerin organizasyonun yapıldığı yerde gerçekleştirilmesi, olarak sıralanabilir. Diğer taraftan, festival türü etkinlikler, özellikle izleyici sayıları dikkate alındığında beş sınıfa ayrılabilir. Bunlar (Çulha, 2008: 1830):

- **Yöresel Etkinlikler:** Çeşitli müzik, tiyatro gruplarının gösterisi; resim sergileri, yöresel festivaller (karpuz, kiraz festivali, deve güreşi, yağlı güreş organizasyonları, panayırılar vb.)
- **Küçük Bölgesel Etkinlikler:** Çeşitli ticaret ve sanayi fuarları (Uluslararası İzmir Fuarı, Selanik Fuarı vb.), özel mesleki fuarlar ve sergiler (banyo fuarı, turizm fuarı, kuyumculuk fuarı vb.)
- **Önemli Bölgesel Etkinlikler:** İstanbul Müzik Festivali vb.
- **Ulusal Etkinlikler:** Rio Karnavalı, Cannes Film Festivali vb.
- **Uluslararası Büyük Etkinlikler:** Dünya Kupası, Olimpiyat Oyunları vb.dir.

Festivallerde ziyaretçi memnuniyeti artıran en önemli etken, festival alanıdır. Festival alanı; program, faaliyetlerin içeriği ve festivalde sunulan hizmetlerin kalitesinden oluşur (Özdemir ve Çulha, 2009: 370). Bir festivalin başarısında, festival programının içeriği ve festival faaliyetlerinin önceden planlanması önemli bir rol oynar. Bir festival programının kalitesini ise, faaliyet çeşitliliği, finansal açıdan sponsor desteği, eşzamanlılık, tecrübe ederek kazanım sağlaması, festivalin esnekliği ve geleneksel kültür ve turizm faaliyetleri ile bağlantısı belirlemektedir. Ayrıca bir festival programının temel amacı; festivalin devamlılığını, tutunmasını ve finansal açıdan sürdürülebilirliğini sağlamak olmalıdır (Yan vd., 2012: 655 – 658).

Bu çalışmada, yerel festivallerdeki ziyaretçi kazanımları incelenmektedir. Örnek olarak, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali ele alınmıştır. Bu bağlamda, öncelikle festival olgusu ve festivallerde ziyaretçi kazanımları konusunda kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş; daha sonra ise, yerel halk üzerinde yürütülen araştırma sonuçları tartışılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Festival Turizminde Yerelin ve Yerel Değerlerin Önemi

Kavram olarak yerellik, ikinci durumda olma ve yardımcılık sözcükleriyle eşleşmektedir (Zeyrekli ve Ekizceleroğlu, 2007: 29). Günümüzde küreselleşen dünyada toplumsal bağlar zayıflarken, yerelin önemi sürekli artmaktadır. Yerel halk sadece ekonomik nedenlerle değil, aynı zamanda yerel kimliği ile de turizmde öncü bir rol oynamaktadır. Yerel unsurlar tarafından başlatılan festivaller, zamanla medya ve uluslararası alanda tanındıkça daha fazla gündeme gelmeye başlamaktadır. Bu festivallerin kitlesel boyut kazanması ise, bir taraftan yerel halkın yaşam alanlarını küreselleştirirken, diğer taraftan da yerel grupların önemini artırmaktadır (Kozorog, 2011: 301). Ayrıca festivaller, dışarıdan gelen

ziyaretçilerle yerel halkı kaynaştırarak kültürel sürdürülebilirliği sağlamakta ve bu yolla da yerel toplumun hem ekonomik hem de sosyal kazanımlarını artırmaktadır (Chhabra, 2001: 143).

Yerele ilişkin turizm politikaları belirlenirken, yerel halkın ve yerel halkı oluşturan tüm unsurların görüşlerinin alınması oldukça önemlidir. Aksi durumda, tarafların katılımı olmadığından, hedeflerin gerçekleşmesi güçleşebilecek ve turizm politikalarının uygulanmasında sorunlar yaşanabilecektir (Akova, 2006: 3). Benzer bir vurguyu Özdemir ve Kervankıran (2011: 5) da yapmaktadır. Yazarlar, halka rağmen turizmi geliştirme çabalarının başarılı olamayacağını, yerel toplumun değerleri ve beklentileri dikkate alınmadan yapılacak ekonomik planlama yaklaşımlarının etkinliğinin azalacağını ileri sürmektedirler. Alaeddinoğlu (2008: 3) ise, bu durumun turistlerde memnuniyetsizlik uyandırarak pazarlama sorunlarına yol açabileceğini ve böylece ekonomik kazancın azalması sorunu ile karşılaşılabilceğini belirtmektedir. Bu tür sorunların yaşanmaması için; festivallerin istihdam, yatırım ve doğrudan gelir etkisi gibi ekonomik kazanımlarının (Andersson vd., 2008: 176) yerel halka iyi anlatılması gerekmektedir. Bu nedenle, turizmin olumsuz etkilerinin azaltılmasında yerel halkın – esnafın eğitilmesinin ve bu konuda yerel yönetimlerin etkin rol almasının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Bertan, 2009: 213).

Yerel unsurlar tarafından organize edilen festivallerin önemli diğer bir katkısı da, yerel değerler sayesinde yerel ve yerel olmayan unsurların iletişime geçmesidir. Festivaller sayesinde yerel alan, dış unsurlar tarafından takdir edilen ve ilgi çeken bir yere dönüşür. Yerel alanda kültür akımının başlaması, yerel alana yönelik daha geniş coğrafyada ve hatta küresel ölçekte bir imaj oluşturur. Bu festivallerin potansiyel sosyal yaratıcılığı, sadece yerel halkın organizasyonlara katılmasını sağlamakla kalmaz; aynı zamanda yerel alanı da küreselleştirir. Böylece; festivaller yerel kimliği, yerel olmayanlardan gelen geri bildirim yoluyla yeniden uyarmakta ve geliştirmektedirler (Kozorog, 2011: 302).

Öte yandan; festivaller, kültür turizmi kapsamında ele alınabilecek bir olgu olarak kabul edilebilir. Gerçekte kültür turizmi ile festival turizminin sınırlarını belirlemek oldukça güçtür. Festivallerde olduğu gibi, kültür turizmi de önemli ölçüde yerel kimliğe ve özgünlüğe dayalıdır (Pechlaner, 2000: 424). Bu bağlamda tarihi değerler, arkeolojik ve sanatsal miras önemli bir rol oynar. Bu nedenle, festivaller geleneksel kültürün ve geleneksel değerlerin yaşatılmasında bir modeldir (Shyllon, 2007: 335). Yerel halkın kültür turizminden beklentisi ise; kültür ve çevre bilinci olan, eğitilmiş, cömert, sadakati ve memnuniyeti yüksek, yerel halkla kaynaşan, daha yüksek kazanç getiren, sürdürülebilir ve rekabet üstünlüğü sağlayan turistlerin gelmesi yönündedir (Vodep vd., 2010: 231). Bu kazanımları ile kültürel festivaller; yerel kültürün gelişimine pozitif katkı yapmakta, yerel halkın kendi kültürel kaynaklarından dolayı gurur duymasına olanak sağlamakta ve bu kaynakların geliştirilmesini ve korunmasını kolaylaştırmaktadırlar.

Kültürel etkinlikler, turizm sezonunun uzatılmasının yanında, destinasyondaki kalış süresinin artırılmasında da önemli rol oynarlar (Bayrak,

2011: 379). Ayrıca kültürel etkinliklerin, yerel işletmelerin kârlılığını artırma ve yaşam süreçlerinin uzatılması sorununun çözümünde bir ürün çeşitlendirme aracı olarak kullanılabilmesi de mümkündür (Seçilmiş, 2011: 41). Bu nedenle, festivallerin, yerel turizmin gelişmesine önemli düzeyde hizmet ettiği söylenebilir.

Kültür festivalleri, toplumsal uyumu ve bütünleşmeyi teşvik etmek için oldukça kullanışlı bir araçtır. Festivaller aynı zamanda eski gelenekleri yaşatarak toplumdaki kaynaşmayı ve sosyal kazanımları da artırmaktadırlar (Chhabra, 2001: 2). Toplumdaki baskın nüfus, farklı kültürel gruplarla ilişkilerden olumlu sonuçlar aldığına, çok kültürlülüğü daha kolay benimseyebilmektedir. Bu durum aynı zamanda, iki grup arasındaki ortak noktaların keşfedilmesine uygun bir zemin hazırlamaktadır. Böylece, gruplar arasındaki muhtemel olumsuz tutumlar ve önyargılar temas yoluyla daha kolay ortadan kalkabilmekte veya azalabilmektedir. Neticede, çok kültürlü ve uyumlu bir toplum meydana gelmektedir.

McClinchey'e (2008: 251 – 264) göre kültür festivalleri, göçün olduğu bir bölgede toplulukların daha çok kendi kültürlerini göstermek için oluşturdukları kamusal kutlama yerleridir. Duffy (2005: 677 – 692) ise, kültür festivallerini, toplumlarda hem bireylerin hem de grupların kimliklerine ve aidiyetlerine anlam kazandırmak için oluşturdukları uzlaşma ve diyalog yerleri olarak tanımlamaktadır.

Festivallerde, çoğunluğu özel girişimcilerden oluşan dış organizatörler daha çok para kazanmak için kitlesel etkinliklere odaklanırken; yerel unsurlardan oluşan iç organizatörler ise, yerel kimlik oluşturmak için küçük ölçekli etkinliklere yoğunlaşırlar. Bu nedenle, festival organizasyonlarında yerel ve dış organizatörlerin motivasyonları farklıdır. Yerel organizatörler tarafından organize edilen festivallerin arkasındaki itici güç olan çekici faktörler, yerel değerlerdir. Diğer bir deyişle, bu festivaller yerel unsurlar açısından küresel arenada yerel değerlerin yeniden biçimlenmesi için birer araçtır (Kozorog, 2011: 314).

Son 50 yılda Türkiye'de de görülen kırsal kesimlerden kent merkezlerine yönelik aşırı göçlerin, kültür festivali ihtiyacını artırdığı söylenebilir. Büyük kentlere yönelik göçün yanında, uluslararası nüfus hareketleri bu ihtiyacı daha da derinleştirmektedir.

Festivallerin yerel toplum üzerinde olumlu ve olumsuz çok sayıda etkiler ortaya çıkardığı görülmektedir (Tablo 1). Bu etkiler, herhangi bir spor karşılaşmasında veya konserde ortaya çıkan ortak bir eğlencenin paylaşılması kadar basit olabildiği gibi, toplumsal faaliyetler ve ulusal kutlama günleri gibi çok yönlü olaylarla ilgili de olabilmektedir. Buna karşın bazı faaliyetler ise, insanların kendi sosyal ve kültürel ufuklarını açmasına da neden olmaktadır (Kızılırmak, 2006: 185).

İlgili yazında çoğunlukla festivallerin yerel topluma sağladığı olumlu kazanımlar ele alınırken, olumsuz kazanımlar ise göz ardı edilmektedir. Çoğu devlet, ülkenin turistik çekiciliğini artırmak için festivalleri bir araç olarak kullanırken, festivallerin doğal ve kültürel miras

üzerinde ortaya çıkardığı tehditler konusunda hiçbir ciddi çalışma yürütmemektedir (Shyllon, 2007: 333). Festivaller, ekonomik kazanımlar sağlayarak yerel halkın doğal kaynakları koruma bilincini artırmak suretiyle doğal çevrenin ve kültürün korunmasına katkı sağlamakla beraber, bazı durumlarda bizzat çevre için bir tehdit olmakta ve başka bazı sorunlara da neden olabilmektedirler (Shyllon, 2007: 334). Örneğin, çevre dışında festivallerin neden olduğu diğer bir olumsuz etki, fiyat artışlarıyla kendini göstermektedir. Festival ziyaretçilerinin fiyata karşı duyarlılığı, hafta sonu müşterilerine göre oldukça düşüktür (Litvin ve Fetter, 2006: 48). Bu nedenle festival süresince turizm işletmelerinin hem artan doluluk hem de yüksek fiyatlar nedeniyle kârlılıklarını daha da artırabilmeleri mümkündür. Ancak bu durum, yerel halk üzerinde bazen olumsuz etkiler de gösterebilmektedir. Festival süresince, artan talep nedeniyle yöresel ürünlerin fiyatlarında yükselmeler gözlenebilmektedir. Festivali fırsat bilen yöre esnafı, ürün / hizmet fiyatlarını artırma yoluna başvurarak, bu durumdan kısa süreli çıkar sağlamak isteyebilmektedir.

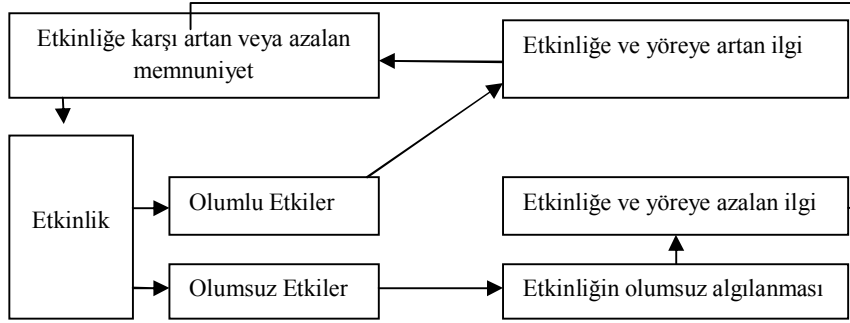
Tablo 1: Festivallerin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
1.Sosyal ve Ekonomik Kazanımlar	1.Olumsuz Sosyal Davranışlar
Artan istihdam fırsatları	Kaba davranışlar
Artan hayat standartları	Artan suç oranları
Artan eğlence fırsatları	Aşırı alkol tüketimi
Ekonomik kazanımlar	Yaralanma olayları
Yeni insanlarla tanışma fırsatı	Çevreye zarar
Turistik bölgenin tanıtımı ve turist artışı	Sosyal yapının değişmesi
Turistlerin kalış sürelerinin uzatılması	Malzemelerin suistimal edilmesi
2. Fiziksel Çevre İle İlgili Kazanımlar	2. Fiziksel Çevre İle İlgili Sorunlar
Çevrenin vitrinlenmesi	Çevresel hasar
Yerel kültürün ve mirasın korunması	Kirlilik
Altyapının gelişmesi ve yeni olanaklar	Kültürel mirasın hasar görmesi
Çevre bilincinin artırılması	Gürültünün yol açtığı rahatsızlık
Ulaşım ve iletişim sisteminin geliştirilmesi	Trafik ve park sorunları
Kentsel dönüşüm ve yenilenme	Aşırı kalabalık
3. Politik Kazanımlar	3. Politik Sorunlar
Uluslararası prestij	Fonların yanlış dağıtılması
Yatırımların tanıtılması	Sahiplik ve kontrolde sorumluluğun olmaması
Karşılıklı sosyal destek	İdeolojilerin yasallaştırılması
Yönetimsel becerilerin gelişmesi	Faaliyetlerin başarısız olması riski
Özgüven artışı	4. Ekonomik Sorunlar
Tecrübe artışı	Enflasyonist fiyatlar
Gelişmiş profil	Çıkar gruplarının suistimali
Yerel imajın güçlenmesi	Fırsat maliyeti

Kaynak: Mc Donnell vd. (1998: 20 – 21’den aktaran Kızılırmak, 2006: 185) ve Deery ve Jago’dan (2010: 17) derlenerek hazırlanmıştır.

Festivallerin diğer bir olumsuz etkisi, şiddet olaylarına zemin hazırlayabilmesidir. Şekil 1’de de görüldüğü gibi, festivallerde ziyaretçiler tarafından sergilenen kaba davranışların artması veya festival süresince artan şiddet olayları, yerel halk tarafından artan anti – sosyal davranışlar olarak algılanmaktadır. Bu durumda, gerek yerel halkın ve gerekse ziyaretçilerin festivale karşı memnuniyeti zamanla azalmaktadır.

Şekil 1: Festivallerin Olumsuz Etkilerinin Yerel Halk Üzerindeki Etkilerinin Akımı

Kaynak: Deery, M. ve Jago, L. (2010), “Social Impacts of Events and the role of Anti-Social Behaviour”, *International Journal of Event and Festival Management*, 1 (1), s. 18.

2.2. Festivallerde Ziyaretçi Kazanımları

Festivallerle ilgili araştırmalar, daha çok festivallerin ekonomik ve sosyal kazanımları üzerine odaklanmakta birlikte; katılımcıların memnuniyeti, davranışları ve festivallere iştirak nedenleri gibi ziyaretçiler üzerinde yapılan araştırmalara da rastlanmaktadır (McClinchey, 2008).

Crompton ve McKay (1997’den aktaran Kızılırmak, 2006: 184), ziyaretçilerin aynı festivale değişik sebepler ve güdüleri ile katılma eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Yazarlar, sosyo – psikolojik kazanımları ile insanları festivallere katılmayı iten güdüleri; kültürel keşif, yenilik ve eskiye dönüş, bilinen gruplarla sosyalleşme, dışsal sosyalleşme, prestij, statü ve entelektüel gelişme olarak sıralamaktadır. Bir etkinliğin ekonomik kazanımlarının ise; kârlılık ile ölçülebilen üretici kazanımları, tercihlerle ölçülebilen tüketici kazanımları ve kamusal maliyetlerle ölçülebilen ülke kazanımları olmak üzere üç yolla hesaplanabileceği ileri sürülmektedir (Fleischer ve Felsenstein, 2002: 143). Buna karşın festivallerde asıl amacın, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ile eşitlikçi kullanımına dayalı çevre koruma ve bu yolla sürdürülebilir yaşam için toplumsal bilincin oluşturulması gerektiği de ifade edilmektedir (Shyllon, 2007: 333).

Ziyaretçiler açısından festival kazanımları ise dörde ayrılabilir. Bunlar (Lee vd., 2012: 338):

a) *Dönüşüm (Değişim) Kazanımları:* Eski düşünce tarzının bırakılması, yeni bilgilerin edinilmesi, yeni fikirlerin ve kavramların keşfedilmesiyle gerçekleşir. Bu keşifler; davranışsal değişim, imaj ve algılamada önemli rol oynar.

b) Bilinç Kazanımları: Bu kazanımlar; yeni şeyler öğrenme ve bilgi artırma ile ilgilidir.

c) Sosyal kazanımlar: Bu kazanımlar; aile birlikteliği, yeni insanlarla buluşma, grup dayanışması ve diğer bireylerle kaynaşma ile ilgilidir. Festivaller, günlük yaşamda birbirleri ile buluşabilme olanağı son derece sınırlı olan insanları arkadaşları ile buluşabilme şansı veren yerlerdir.

d) Duygusal kazanımlar: Bu kazanımlar; eğlence, neşelenme, dinlenme ve stres atmayı kapsar. Normal günlük yaşamda daha üst gelir gruplarına ait bireyler daha düşük gelirliler ve alt kültüre ait bireylere saygı göstermezken, festivallerde statüler arkaya itilerek, her türlü gelir gruplarından insanlar için bir buluşma yeri haline gelir.

2.3. Türkiye ve Balıkesir’de Festivaller: Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın verilerinden derlenen bilgilere göre, 2008 yılı içinde Türkiye’nin 81 ilinin tamamında festival, şenlik, özel gün, özel hafta ve şölen adı altında yaklaşık 1323 etkinlik gerçekleştirilmiştir. Festival etkinliklerinin bir kısmı, ününü Türkiye’ye hatta dünyaya duyururken; bazıları mütevazı bütçeyle ancak yöre veya bölge halkına hitap edebilmektedir (Çakır, 2009).

Türkiye’de çeşitli il ve ilçeler, kendi adlarıyla etkinlikler düzenlemektedirler. Bu organizasyonların yapılmasının temelinde; il veya ilçenin tanıtımının yapılabilmesi, ekonomik gelişmesinin sağlanması ve sahip oldukları tarımsal, doğal, kültürel ve arkeolojik değerleri ile ilgili potansiyellerinin değerlendirilerek turizm sektörünün gelişmesi yatmaktadır (Kızılırmak, 2006: 189).

Balıkesir’de geleneksel olarak düzenlenen başlıca festivaller (Tablo 2); Burhaniye Ören Turizm Kültür ve Sanat Festivali, Akçay İda Kültür ve Sanat Şenlikleri, Altınova Kültür ve Sanat Festivali, Ayvalık Kültür ve Sanat Günleri, Dursunbey Su Çıktı Şiir Günleri ve Pilav Günü, Kurtdereli Mehmet Pehlivan Yağlı Güreşleri, şeklindedir ([http:// www.tarimziraat.com](http://www.tarimziraat.com) Erişim: 04.03.2012).

Araştırmamızın uygulama alanını oluşturan Yağcıbedir Halıları, Balıkesir’in Sındırgı ve Bigadiç köylerinde yörekler tarafından dokunan ve dokuyan insanların yaşamlarını halılarına aktardığı bir halı türüdür. Karagöz, heybesulu ve yedieli olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. Bu halılarda al (kırmızı), nariç (koyu kırmızı), ak (beyaz), ve gök (lacivert) olmak üzere dört ana renk baskındır. Kök boyası ile boyanan iplerin renkleri, halılar kullanıldıkça parlamaktadır. Yağcıbedir Halıları, Dünyada Türk düğümü olarak bilinen Gördes tekniği ile ilmeklenir. 1 dm²’sinde 1400 – 1600 düğüm, 1cm’inde de 30 – 35 ilmek bulunur. Bu yüzden halıların ömrü 150 – 200 yıldır. Dokunan motiflerin tamamının bir anlamı vardır. Çoğunlukla 80*120 cm ebatlarındadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Yağcıbedir_Halıları).

Yağcıbedir Halıları, Yörük aşiretinin örf, adet ve geçmişlerini yansıtan birer sanat eserleridir. Otantik özelliğe sahiptir. Yağcıbedir Yörük

Halkı, yaşantısını dokuduğu halısına motive etmiştir. Halıdaki her motifin bir anlamı bulunmaktadır. Sevinç ve üzüntü motifleri, dokunan halıya işlenmektedir. Yağcıbedir Halıları'nın tarihi, Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden öncesine kadar dayanır. Bu durum, motiflerdeki İslamiyet öncesine dayanan desenlerden de kolayca anlaşılabilir. Desenlerde dokuyucu; hüznlerini, sevinçlerini, gelecek hayattan beklentilerini ve ahret hayatına bakışlarını anlatmaktadır (<http://www.sindirgi.bel.tr>).

Tablo 2: Balıkesir İlinde Yapılan Başlıca Kültürel Etkinlikler

Etkinliklerin Adı	Yapıldığı Yer	Tarihi	Süresi
6 Eylül Milli Fuarı	Balıkesir	20 Ağustos - 10 Eylül	22 gün
Özürü Çocuklar Şenliği	Ayvalık	Mayıs ayı	3 gün
Geleneksel Yağlı Pehlivan Güreşleri	Altınoluk	Haziran ayı	1 gün
Antandros Yaşama Saygı Kültür ve Sanat Etkinlikleri	Altınoluk	29 – 31 Ağustos	3 gün
Kepsut Şeftali Şenliği	Kepsut	Temmuz ayının son perşembe ve cuma günü	2 gün
Erdek Şenlikleri ve Triatlon Festivali	Erdek	03 –06 Temmuz	3 gün
Oya Festivali	Gönen	03 – 06 Eylül	3 gün
Altın Kumsal Mavi Deniz, Temiz Çevre Festivali	Altınova/ Ayvalık	24 – 26 Temmuz	3 gün
Yağcıbedir Halı Festivali	Sındırgı	03 – 06 Eylül	3 gün
Uluslar arası Kuş Cenneti Kültür ve Sanat Festivali	Bandırma	Haziran ayının ilk 10. günü	3 gün
Ayran Festivali	Susurluk	05 Eylül	1 gün
Akçay Festivali	Akçay	23 – 25 Ağustos	3 gün

Kaynak: <http://www.balikesir.com.tr>

Tarihte Yağcıbedir olarak tanınan oymak, Balıkesir ve Bergama çevresinde 24 köyde yerleşmiştir. Bir zamanlar orduya yay imal etmelerinden dolayı yaycıbedir olarak tanınan bölge, zamanla Yağcıbedir olarak değişmiştir. Bergama'nın batısında Geyik dağının eteklerindeki Mazılı, Çağlan, Kiroba, Kocaoba, Samanlık gibi köylerde; halı, kilim, heybe, torba, çuval ve çul dokunmaktadır (http://tr.wikipedia.org/wiki/Yağcıbedir_Halıları).

Yöre halkının yoğun ilgi gösterdiği Yağcıbedir Halı Festivali, 1983 yılından itibaren uluslararası nitelik kazanmış olup; Uluslararası Sındırgı Yağcıbedir Halı, Kültür ve Sanat Etkinlikleri adı altında yürütülmektedir. Sındırgı Belediyesi organizatörlüğünde yürütülen etkinlik, her yıl Sındırgı'nın düşman işgalinden kurtuluşu olan 03 – 06 Eylül tarihleri arasında düzenlenmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Festival organizatörleri ve tanıtımcıları için festivallerin çekim gücünü, ziyaretçilerin algılarını ve festivale katılım memnuniyetini etkileyen faktörleri belirlemek önemlidir. Böylece, ziyaretçilerin gelecekteki katılımını ve memnuniyetini artırmaya yönelik önlemlerin alınabilmesi kolaylaşacaktır.

Bu çalışmada, yerel festivallerdeki ziyaretçi kazanımları saptanmaya çalışılmaktadır. Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali örneği kapsamında yürütülen çalışmada, yerel katılımcıların konu ile ilgili algıları değerlendirilmektedir. Araştırmanın hipotezleri Tablo 3'teki gibi belirlenmiştir.

Tablo 3: Hipotezler

Hipotez No	Hipotezler
H ₁	Ziyaretçi kazanımları, cinsiyete göre değişmektedir.
H ₂	Ziyaretçi kazanımları, yaşa göre değişmektedir.
H ₃	Ziyaretçi kazanımları, eğitim düzeyine göre değişmektedir.
H ₄	Ziyaretçi kazanımları, mesleğe göre değişmektedir.
H ₅	Ziyaretçi kazanımları, daha önce başka bir festivale katılım katılmama durumuna göre değişmektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ne katılan ziyaretçiler oluşturmaktadır. Veriler, anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket, 03 – 06 Eylül 2012 tarihleri arasında, araştırmaya katılmayı kabul eden 135 ziyaretçi üzerinde yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılmıştır. Böylece araştırmanın örneklemini, 135 katılımcıdan oluşmuştur. Diğer ziyaretçiler, zamanlarının olmadığını gerekçe göstererek anketi yanıtlamak istememişlerdir.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Analizler

Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Bu kısımda ayrıca; katılımcıların daha önce başka bir festivali ziyaret edip etmedikleri, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ne kaçınıcı kez katıldıkları ve bu festivali başkalarına tavsiye etme ile ilgili düşünceleri öğrenilmeye çalışılmıştır. İkinci kısımda ise, yerel festivallerdeki ziyaretçi kazanımları ile ilgili olarak 24 önermeden oluşan bir ölçek yer almaktadır. Ölçekteki önermeler, yazındaki ilgili çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır (McDonnel vd., 1998: 20 -21; Kızılırmak, 2006: 186; Anderson vd., 2008: 171; Özdemir ve Çulha, 2009: 367; Deery ve Jago, 2010: 17; Lee vd., 2012: 334 – 340).

Araştırma verileri, SPSS 20.0 for Windows istatistik paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerini belirleyebilmek için betimleyici istatistiklerden yararlanılmıştır. Deneklerin

festival ölçeğindeki önermelere katılım düzeylerini yorumlamada yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinden faydalanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış; yapı geçerliliği için ise, faktör analizi yapılmıştır. Son olarak; festival ölçeğine ilişkin algıların, katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini sorgulamak için, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Güvenilirlik Analizi

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin değerlendirilmesinde Cronbach's Alpha testinden yararlanılmıştır. Sosyal bilimler yazınında, alfa katsayısının 0,70'ten büyük olması, ölçeklerin içsel güvenilirlikleri için yeterli kabul edilmektedir (Baum ve Wally, 2003'ten aktaran Hamşioğlu, 2011: 94). Ancak bazı yazarlar (Kathuria, 2000'den aktaran Ergün 2003: 144) 0,60 ve üzerindeki alfa katsayısının da kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir. Kalaycı (2006: 405) ise, 0 ile 1 arasında değer alan alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliğinin şu şekilde yorumlanabileceğini ifade etmektedir:

$0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir; $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük; $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

'Festival' ölçeğinin güvenilirlik katsayısı, ilk hesaplamada 0,898 olarak bulunmuştur. Bu aşamada, ölçeğin madde – bütün (Item – Total) korelasyonlarına bakılmış ve 0,393 ile 0,757 arasında değerler aldıkları görülmüştür (Tablo 4). Madde ile bütün arasındaki korelasyon katsayılarının negatif olmaması nedeniyle, ölçeğin toplanabilirlik özelliği bozulmamıştır. Ancak; "Festival, gürültü ve çevre kirliliğine neden olmaktadır", maddesinin madde – bütün korelasyon katsayısı 0,25 değerinden küçük çıktığından (0,175) bu madde ölçekten silinmiştir. Çünkü, ölçeğin toplanabilirlik özelliğinin bozulmaması için, madde ile bütün arasındaki korelasyon katsayılarının 0,25 değerinden büyük olması beklenmektedir (Kalaycı, 2006: 412).

Ölçekte kalan 23 maddeye tekrar güvenilirlik analizi uygulanmıştır. Yapılan bu ikinci analizde, ölçeğin güvenilirlik katsayısı ,937 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Buna göre, ölçeğin güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Festival Ölçeği Güvenilirlik Bulguları

Önermeler	Madde-Bütün Korelasyonları	İlgili Madde Çıkarıldıktan Sonra Cronbach's Alpha Değeri
Festivaller, yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırmaktadır.	,580	,893
Festivaller, yerel ekonomiyi canlandırmaktadır.	,671	,892
Festivaller, yörenin ülke çapında tanınmasını kolaylaştırmaktadır.	,595	,893
Festivaller, yerel turizmi geliştirmektedir.	,674	,892
Festivaller, yerel halkın dayanışma bilincini geliştirmektedir.	,514	,894
Festivaller, yerel örgütler/işletmeler/kurumlar arası işbirliğini artırmaktadır.	,652	,892
Festivaller, tarihsel mirasın korunmasını sağlamaktadır.	,590	,893
Festivaller, geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır.	,568	,893
Festivaller, doğal çevrenin korunmasını sağlamaktadır.	,509	,894
Festivaller, yerel halkın dünya görüşünü olumlu biçimde değiştirmektedir.	,593	,892
Festival, yörenin kültürü ve Yağcıbedir halıları ile ilgili bilgimi artırdı.	,652	,891
Yöresel kültürümüzü yaşatanlara (halıcılara) saygım arttı.	,670	,891
Festival, çocukların/ailem/yanımdakiler ve benim için eğiticiydi.	,757	,888
Festival, hoş ve eğlenceli vakit geçirmemi sağladı.	,583	,892
Festival, günlük stresimi atmamı sağladı.	,636	,891
Festivalde, yeni insanlarla tanışma fırsatım oldu.	,650	,891
Festival, özgüvenimi artırdı.	,570	,892
Kültürel ve sosyal faaliyetlerin gerekliliğini anladım.	,742	,890
Festival, yerel değerlere bağlılığımı artırdı.	,614	,893
Festival, genel kültürümü artırdı.	,646	,891
Festival, gürültü ve çevre kirliliğine neden olmaktadır.*	,175	,937
Festival, değişen dünya geleneğini ve halıcılığı tehdit etmektedir.	,490	,894
Festival, amacına uygun düzenlenmemektedir (halıcılık geri plandadır).	,445	,895
Festival, suistimâl edilmektedir (fiyat artırma, çıkar sağlama vb.).	,393	,896

* Bu madde, ölçeğin genel güvenilirliğini düşürdüğü için ($0,175 < 0,250$) ölçekten çıkarılmıştır.

4.2. Demografik Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Tablo 5): Katılımcıların yarısından çoğu erkeklerden (% 67,2) oluşmaktadır. Yaş aralıkları açısından dağılımda, 21 – 30 (% 33,1) ile 41 – 50 (% 19,5) yaş arası grubun ağırlığı göze çarpmaktadır. Deneklerin % 34,8'i lise, % 28,9'u üniversite, % 17,8'i ise ortaokul mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların % 73,7'si Sındırgı merkezde; % 21,8'i ise Sındırgı dışında ikamet ettiklerini ifade etmişlerdir. Deneklerin mesleklerine göre dağılımında; esnaf/sanatkâr (% 16,5), işçi (% 15), memur (% 13,5) ve emekli (% 11,3) seçeneklerinin

ağırlığı dikkati çekmektedir. Bununla birlikte, deneklerin % 11,3'ü de işsiz olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların yarısından çoğu (% 64,5), Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'nden önce, başka festivallere de katıldıklarını belirtmişlerdir. Buradan, deneklerin, festivaller konusunda deneyime sahip oldukları anlaşılmaktadır. Deneklerin, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ne katılım sıklıklarında ise, dengeli bir dağılım göze çarpmaktadır. Denekler bu soruya; 2 – 5 arası (% 29,4), ilk kez (% 27,8) ve 11 ve üstü (23,8) şeklinde yanıt vermişlerdir. Buradan, yaklaşık her dört kişiden birinin, en azından ikinci kez bu festivale katıldıkları anlaşılmaktadır. Son olarak, deneklerin yaklaşık % 90'ı katıldıkları bu festivali başkalarına tavsiye etme konusunda olumlu görüşe sahiptirler. Buradan, katılımcıların, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ni olumlu olarak aldıkları söylenebilir.

Tablo 5: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kişisel Bilgiler		Yüzde (%)
Cinsiyet	Bayan	32,8
	Erkek	67,2
Yaş	20 yaş ve altı	16,5
	21-30 yaş arası	33,1
	31-40 yaş arası	15,8
	41-50 yaş arası	19,5
	51-60 yaş arası	8,3
	61 yaş ve üzeri	6,8
İkamet Edilen Yer	Sındırgı Merkez	73,7
	Sındırgı Köyleri	4,5
	Sındırgı Dışı	21,8
Öğrenim Durumu	İlkokul	13,3
	Ortaokul	17,8
	Lise	34,8
	Üniversite	28,9
	Lisansüstü	5,2
Meslek	İşçi	15,0
	Memur	13,5
	Tüccar	3,8
	Esnaf/Sanatkâr	16,5
	Çiftçi/Hayvancı	3,0
	Emekli	11,3
	Serbest Meslek	7,5
	İşsiz	11,3
	Ev Hanımı	8,3
	Diğer	9,8
Daha Önce Başka Bir Festivale Katılma Durumu	Evet	64,5
	Hayır	35,5
Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivaline Katılım Sıklığı	İlk Kez	27,8
	2-5 arası	30,1
	6-10 arası	16,7
	11 ve üstü	25,4
Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivalini Başkalarına Tavsiye Etme Durumu	Hayır	12,3
	Herkese	59,2
	Tanıdıklara	23,8
	Aileme/Akrabalara	4,6

4.2. Katılımcıların Festival Ölçeği İle İlgili Genel Algıları

Ankete katılan yerel halkın, festival ölçeği ile ilgili algılarını belirleyebilmek amacıyla, önermelere verilen yanıtlar irdelenmiştir. Tablo 6'da, katılımcıların her bir önermeye vermiş oldukları yanıtların yüzde dağılımları, aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Yanıt kategorileri beş grupta toplanmıştır. Bunlar; “tamamen katılanlar (1)”, “katılanlar (2)”, “kararsızlar (3)”, “katılmayanlar (4)” ve “hiç katılmayanlar (5)”, şeklindedir.

Tablo 6'da da görüldüğü gibi, yerel halkın festival ölçeği ile ilgili algıları oldukça olumlu yöndedir. Önermelere verilen yanıtların aritmetik ortalamaları 1,49 ile 2,51 arasında değişmektedir. Buradan, yerel halkın önermelere yüksek düzeyde olumlu bir katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. En yüksek ortalama “Festivaller, yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırmaktadır” ($\bar{X}$: 1,49); en düşük ortalama ise, “Festival, suistimal edilmektedir (fiyat artırma, çıkar sağlama vb.)” ($\bar{X}$: 2,51) önermelerine aittir. Ölçeğin ağırlıklı aritmetik ortalaması 1,97'dir. Standart sapma ise 1,202 olarak bulunmuştur. Tespit edilen bu bulgular, yerel halk tarafından festivallerin olumlu olarak algılandığını göstermektedir. Denekler, 23 önerme arasında en az değişkenliğe sahip (en homojen) değerlendirmeyi “Festivaller, yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırmaktadır” (Standart Sapma: ,9790); en çok değişkenliğe sahip (en heterojen) değerlendirmeyi ise “Festival, amacına uygun düzenlenmemektedir (halıcılık geri plandadır)” (Standart Sapma: 1,379), önermelerine yapmışlardır.

Yerel halkın olumlu* algılarında; festivallerin; yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırdığı (% 89,5); turizmi geliştirdiği (% 86,6); yerel ekonomiyi canlandırdığı (% 85,2); yörenin ülke çapında tanınmasını kolaylaştırdığı (% 83,6); geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasına olanak verdiği (% 82,1); yerel değerlere bağlılığı artırdığı (% 79,5); tarihsel mirasın korunmasını sağladığı (% 78,9); yörenin kültürü ve Yağcıbedir halıları ile ilgili bilgi düzeyini artırdığı (% 75,6) ve yerel halkın dayanışma bilincini geliştirdiği (% 75), yönündeki önermeler öne çıkmaktadır. Yerel halkın, bu önermelerle ilgili olarak olumlu bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Öte yandan, bulgular arasında dikkat çeken diğer bir nokta, katılımcıların 21, 22 ve 23 numaralı önermelere göstermiş oldukları katılım düzeyleridir. Yerel halkın, olumsuz yargılar içeren bu önermelere yönelik değerlendirmeleri de ‘katılıyorum’ ve ‘kesinlikle katılıyorum’, şeklinde gerçekleşmiştir. Yaklaşık her iki denekten biri; festivallerin, geleneksel değerleri ve halıcılığı tehdit ettiğini; amacına uygun düzenlenmediğini ve festivallerin genel olarak suistimâl edildiğini düşünmektedirler.

* Olumlu algılar yorumlanırken “katılıyorum” ve “tamamen katılıyorum”, şeklindeki yanıtların toplamı alınmıştır.

Tablo 6: Yerel Halkın Festival Ölçeğine Yönelik Algıları

Önermeler	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)	$\bar{X}$	S.S.
1. Festivaller, yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırmaktadır.	71,6	17,9	3,7	3,0	3,7	1,49	,9790
2. Festivaller, yerel ekonomiyi canlandırmaktadır.	58,5	26,7	7,4	4,4	3,0	1,66	1,000
3. Festivaller, yörenin ülke çapında tanınmasını kolaylaştırmaktadır.	61,2	22,4	8,2	4,5	3,7	1,67	1,053
4. Festivaller, yerel turizmi geliştirmektedir.	65,7	20,9	3,7	7,5	2,2	1,59	1,019
5. Festivaller, yerel halkın dayanışma bilincini geliştirmektedir.	53,0	22,0	13,6	3,0	8,3	1,91	1,242
6. Festivaller, yerel örgütler/işletmeler/kurumlar arası işbirliğini artırmaktadır.	50,4	21,8	15,0	8,3	4,5	1,94	1,182
7. Festivaller, tarihsel mirasın korunmasını sağlamaktadır.	62,4	16,5	11,3	8,3	1,5	1,69	1,058
8. Festivaller, geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır.	59,0	23,1	6,7	7,5	3,7	1,73	1,109
9. Festivaller, doğal çevrenin korunmasını sağlamaktadır.	35,8	23,9	17,9	14,9	7,5	2,34	1,304
10. Festivaller, yerel halkın dünya görüşünü olumlu biçimde değiştirmektedir.	48,9	22,1	13,0	7,6	8,4	2,04	1,300
11. Festival, yörenin kültürü ve Yağcıbedir halılarıyla ilgili bilgimi artırdı.	54,1	21,5	12,6	4,4	7,4	1,89	1,229
12. Yöresel kültürümüzü yaşatanlara (halıcılara) saygım arttı.	42,9	28,6	14,3	7,5	6,8	2,06	1,219
13. Festival, çocuklarım/ailem/yanımdakiler ve benim için eğiticiydi.	43,8	25,0	11,7	10,9	8,6	2,15	1,324
14. Festival, hoş ve eğlenceli vakit geçirmemi sağladı.	50,8	25,0	7,6	8,3	8,3	1,98	1,295
15. Festival, günlük stresimi atmama sağladı.	45,5	23,9	14,2	7,5	9,0	2,10	1,305
16. Festivalde, yeni insanlarla tanışma fırsatım oldu.	48,5	22,7	12,1	11,4	5,3	2,02	1,244
17. Festival, özgüvenimi artırdı.	40,7	24,4	12,6	12,6	9,6	2,25	1,360
18. Kültürel ve sosyal faaliyetlerin gerekliliğini anladım.	47,7	26,5	15,2	7,6	3,0	1,91	1,098
19. Festival, yerel değerlere bağlılığımı artırdı.	53,0	26,5	9,8	6,1	4,5	1,82	1,122
20. Festival, genel kültürümü artırdı.	50,4	21,8	12,0	9,8	6,0	1,99	1,252
21. Festival, değişen dünya geleneğini ve halıcılığı tehdit etmektedir.	44,0	23,9	10,4	17,2	4,5	2,14	1,275
22. Festival, amacına uygun düzenlenmemektedir (halıcılık geri plandadır).	36,6	19,4	16,4	18,7	9,0	2,44	1,379
23. Festival, suistimâl edilmektedir (fiyat artırma, çıkar sağlama vb.).	29,6	25,2	18,5	17,8	8,9	2,51	1,320

Katılımcıların önemli sayılabilecek bir kısmı da, “Festivaller, doğal çevrenin korunmasını sağlamaktadır” (% 17,9); “Kültürel ve sosyal faaliyetlerin gerekliliğini anladım” (% 15,2); “Festivaller, yerel örgütler/işletmeler/kurumlar arası işbirliğini artırmaktadır” (% 15,0), şeklindeki önermelere yönelik ‘kararsız’ bir eğilim içinde kalmışlardır.

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, Lee ve arkadaşlarının (2012: 338) ifade ettiği kazanımların, bu araştırma kapsamındaki denekler tarafından da olumlu olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Bir başka ifadeyle; yerel halk, festivallerin değişim, bilinç, sosyal ve duygusal kazanımları konusunda olumlu algılara sahiptirler. Örneğin, festivallerin değişim kazanımı ile ilgili olarak; *“Festivaller, yerel halkın dünya görüşünü olumlu biçimde değiştirmektedir”*, şeklindeki önermeye, yerel halkın % 71’i olumlu katılım göstermiştir. Benzer şekilde, festivallerin bilinç kazanımı ile ilgili olarak; *“Festival, yörenin kültürü ve Yağcıbedir halıları ile ilgili bilgimi artırdı”*, şeklindeki önermenin de denekler tarafından olumlu (% 75,6) biçimde algılandığı saptanmıştır. Diğer taraftan; 14, 15 ve 16 numaralı önermelere verilen yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların, festivallerin sosyal ve duygusal kazanımları konusunda da olumlu algılar taşıdıkları anlaşılmaktadır. Son olarak; katılımcılar, festivallerin amacına uygun düzenlenmemesi ve suistimal edilmesi gibi muhtemel olumsuz etkilerini de desteklemektedirler. Denekler, bununla ilgili oluşturulan 3 önermeyi, likert ölçeğinin ‘katılıyorum’ ve ‘kesinlikle katılıyorum’ skalasında değerlendirmişlerdir. Bu bağlamda, katılımcıların, festivallerin neden olduğu olumsuz etkiler konusunda da hemfikir oldukları söylenebilir.

4.3. Geçerlilik Analizi

Araştırmada kullanılan ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için ise, faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi, sosyal bilimler yazınında ölçeğin yapı geçerliliğini sınamada sıkça kullanılan bir yöntemdir (Özutku ve Çetinkaya, 2012: 357). Öncelikle, ölçeğe faktör analizi uygulanıp uygulanamayacağını (diğer bir ifadeyle veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını) test etmek için, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine ve küresellik (Bartlett’s Test) derecesine bakılmıştır. KMO değerinin 0,5’ten büyük olması, veri setinin faktör analizi için uygunluğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006: 327).

Tablo 7’de de görüldüğü gibi, KMO değeri 0,858 olarak bulunmuştur. Bu değer, veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu (,858 > ,500) göstermektedir. Araştırma verilerinden anlamlı faktörler veya değişkenler çıkarılabileceğini gösteren küresellik derecesi ise 1733,549 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu değer 0,000 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle, değişkenler arası yüksek korelasyonlar mevcuttur. Yani, veri seti faktör analizi için uygundur (Kalaycı, 2006: 327).

Tablo 7: KMO ve Bartlett Testi

KMO	Bartlett Testi
0,858	χ^2 : 1733,549, df: 253 ve $p < ,000$

KMO ve Bartlett testi sonuçlarının uygunluğu belirlendikten sonra, 23 önermeye faktör analizi uygulanmıştır. Uygun faktör sayısı belirlenirken özdeğeri 1'den büyük olanların seçilmesine dikkat edilmiştir. Çözümlemelerde ,500'ün altında eşkökenliğe sahip önermelerin analizden çıkarılması ve daha sonra da varimax döndürme yönteminin tekrarlanması görüşü benimsenmiştir. Çünkü böyle bir uygulama, hem KMO değerini hem de açıklanan varyans oranını yükseltmektedir (Kalaycı, 2006: 328 – 329). Hattie (1985'ten aktaran Aydın vd., 2011: 92) de benzer şekilde, her bir faktörde, faktör yükü ,500'den daha düşük olan maddelerin ve birden fazla faktörde nitelik yükü ,500 ve üstü olan sonuçların elimine edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Yapılan faktör analizinde, eşkökenliliği ,500'ün altında olan ve birden çok faktörde ,500'ün üzerinde faktör yükü alan hiçbir önermeye rastlanılmadığından, ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek kalmamıştır. Faktör analizi sonucunda, özdeğeri 1'den büyük olan üç faktör elde edilmiştir. Bu üç faktörün, toplam varyansın % 60,6'sını açıkladığı görülmüştür. Faktör analizi sonucunda, elde edilen varyans oranları ne kadar yüksekse, ölçeğin faktör yapısı da o kadar güçlü olmaktadır. Ancak, sosyal bilimlerde yapılan analizlerde, çok faktörlü yapılarda açıklanan varyans miktarının % 40 ile % 60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2010). Faktör analizi ile ilgili sonuçlar aşağıda özetlenmektedir (Tablo 8):

Tablo 8'e göre; toplam varyansın % 60,6'sını açıklayan üç faktörden ilki, varyansın % 44,2'sini açıklamaktadır. Bu faktörde Sındırgı Yağcıbedir festivali ile ilgili olarak; "günlük stresi azaltması", "hoş ve eğlendirici vakit geçirmeye olanak sağlaması", "yerel değerlere bağlılığı artırması", "yeni insanlarla tanışma fırsatı vermesi" ve "yörenin kültürü ve Yağcıbedir halıları ile ilgili bilgi düzeyini artırması", gibi değişkenler bir araya gelmiştir. Bu nedenle faktöre "Kişisel Kazanımlar" adı verilmiştir. Faktör 10 maddeden oluşmaktadır. Faktördeki temel değişkenler, festivalin günlük stresten kurtulmaya imkân vermesi (,772), hoş ve eğlenceli zaman geçirilmesini sağlamasıdır (,766). Faktör genel olarak incelendiğinde, 2 maddenin (yedinci ve sekizinci maddeler) *Bilinç Kazanımları*; 5 maddenin (dördüncü, beşinci altıncı, dokuzuncu ve onuncu maddeler) *Sosyal Kazanımlar* ve 3 maddenin de (birinci, ikinci ve üçüncü maddeler) *Duygusal Kazanımlar* ile ilgili olduğu görülmektedir. Faktör yüklerine bakarak, özellikle duygusal kazanımların bu faktörde anahtar rolde olduğu söylenebilir (,772; ,766; ,754).

Tablo 8: Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Yük	Özdeğer	Varyans %	Ort.	Alfa
1. Kişisel Kazanımlar (10 madde)		10,166	44,200	1,9940	,926
Festival, günlük stresimi atmamı sağladı.	,772				
Festival, hoş ve eğlenceli vakit geçirmemi sağladı.	,766				
Festival, özgüvenimi artırdı.	,754				
Kültürel ve sosyal faaliyetlerin gerekliliğini anladım.	,710				
Festival, yerel değerlere bağlılığımı artırdı.	,694				
Festivalde, yeni insanlarla tanışma fırsatım oldu.	,686				
Festival, genel kültürümü artırdı.	,679				
Festival, yörenin kültürü ve Yağcıbedir halıları ile ilgili bilgimi artırdı.	,650				
Festival, çocuklarım/ailem/yanımdakiler ve benim için eğiticiydi.	,622				
Yöresel kültürümüzü yaşatanlara (halıcılara) saygım arttı.	,583				
2. Genel Kazanımlar (10 madde)		2,175	9,455	1,7983	,901
Festivaller, geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır.	,781				
Festivaller, tarihsel mirasın korunmasını sağlamaktadır.	,778				
Festivaller, yörenin ülke çapında tanınmasını kolaylaştırmaktadır.	,671				
Festivaller, yerel halkın dayanışma bilincini geliştirmektedir.	,660				
Festivaller, yerel halkın dünya görüşünü olumlu biçimde değiştirmektedir.	,641				
Festivaller, yerel turizmi geliştirmektedir.	,624				
Festivaller, yerel örgütler/işletmeler/kurumlar arası işbirliğini artırmaktadır.	,622				
Festivaller, yerel ekonomiyi canlandırmaktadır.	,583				
Festivaller, yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırmaktadır.	,571				
Festivaller, doğal çevrenin korunmasını sağlamaktadır.	,533				
3. Olumsuz Etkiler (3 madde)		1,612	7,009	2,3681	,851
Festival, amacına uygun düzenlenmemektedir (halıcılık geri plandadır).	,891				
Festival, suistimâl edilmektedir (fiyat artırma, çıkar sağlama vb.).	,859				
Festival, değişen dünya geleneğini ve halıcılığı tehdit etmektedir.	,810				

Varimax rotasyonlu temel bileşenler analizi. Açıklanan toplam varyans: % 60,665
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliği: ,858; Bartlett's küresellik testi: X^2 : 1733,549, s.d. 253, p ,000;
Genel ortalama: 1,9756; Ölçeğin tamamı için Alpha: ,937
Yanıt kategorileri: 1: Kesinlikle katılıyorum, 2: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılmıyorum

İkinci faktör, festivallerin genel kazanımları ile ilgilidir ve varyansın % 9,4'ünü açıklamaktadır. Bu faktörde; festivallerin “geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlaması”, “tarihsel mirasın korunmasına olanak vermesi”, “yörenin ülke çapında tanınmasını kolaylaştırması”, “yerel halkın dayanışma bilincini geliştirmesi” ve “yerel turizmi geliştirmesi”, gibi önermeler aynı grupta toplanmıştır. 10 maddeden oluşan bu faktör, “Genel Kazanımlar” olarak adlandırılmıştır. Faktör içinde, “festivaller, geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır”, şeklindeki önerme temel değişken olarak belirlenmiştir (,781).

Üçüncü ve son faktörün varyansı açıklama oranı % 7'dir. Bu faktör, 3 değişkenden oluşmaktadır. Bunlar; “Festival, amacına uygun düzenlenmemektedir (halıcılık geri plandadır)”, “Festival, suistimâl edilmektedir (fiyat artırma, çıkar sağlama vb.)” ve “Festival, değişen dünya geleneğini ve halıcılığı tehdit etmektedir”, şeklindeki önermelerdir. Bu faktör, “Olumsuz Etkiler”, şeklinde adlandırılmıştır. Bu faktörde, “Festival, amacına uygun düzenlenmemektedir (halıcılık geri plandadır)”, önermesi temel belirleyici olarak dikkati çekmektedir (,891).

Öte yandan, faktör aritmetik ortalamaları incelendiğinde birinci sıradaki “Kişisel Kazanımlar” faktörünün ortalamasının 1,99; ikinci sıradaki “Genel Kazanımlar” faktörünün ortalamasının 1,79; üçüncü sıradaki “Olumsuz Etkiler” faktörünün ortalamasının ise 2,36 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda; üç faktörün ortalamaları incelendiğinde, “Genel Kazanımlar”, yerel halkın algılarında en etkili faktörü (ortalama: 1,7983) oluşturmaktadır. Bu sonuç, festivallerin genel kazanımları konusunda, yerel halkın olumlu görüşler taşıdığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, yerel halk, festivallerin sağladığı kazanımlar arasında en önemli unsur olarak genel kazanımları görmektedir. “Kişisel Kazanımlar” faktörü ise, yerel halkın algılarında ikinci önemli (ortalama: 1,9940) faktördür. Bu faktörün aritmetik ortalaması da 2'ye oldukça yakındır. Yerel halk, Sındırgı Yağcıbedir festivalinin sağladığı kişisel kazanımları, önemli bir diğer faktör olarak görmektedir. “Olumsuz Etkiler” faktörünün ağırlıklı ortalaması ise 2,3681 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla yerel halkın, bu faktördeki önermelere de ‘katılıyorum’, şeklinde yanıt verdikleri anlaşılmaktadır.

4.4. Hipotez Testleri

Festivallerdeki ziyaretçi kazanımlarının ve festivallerin olumsuz etkilerine yönelik algıların, katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için tek yönlü varyans analizi ve t- testi yapılmıştır.

İlk olarak, bayan ve erkek katılımcıların, yerel festivallerin kazanımları ve olumsuz etkileri ile ilgili algılarının istatistiksel olarak farklı olup olmadığı incelenmiştir. Bunun için bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmıştır. Festivallerin genel kazanımları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t = 0,346$, $p > 0,05$). Aynı durum, kişisel kazanımlar ($t = 0,181$, $p > 0,05$) ve olumsuz etkiler faktörleri açısından da geçerlidir ($t = 0,188$, $p > 0,05$). Böylece; festival

kazanımlarının ve festivallerin olumsuz etkilerine ilişkin algıların, cinsiyet değişkeni açısından ayırt edici bir kriter olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bayan katılımcıların algıları, erkek katılımcıların algılarından istatistiksel olarak farklı kabul edilebilecek kadar sapmamaktadır. Buna göre; festival kazanımlarının ve olumsuz etkilere yönelik algıların, bayan ve erkekler arasında farklılık gösterdiği söylenemez.

İkinci olarak, yaş değişkeni analize tabi tutulmuştur. Festival ölçeğine yönelik oluşan faktörlerin, katılımcıların yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır (Tablo 9).

Tablo 9: Yaş Değişkeni İle Festival Kazanımları ve Olumsuz Etkiler Faktörleri Arasındaki İlişki

		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi (p)
Genel Kazanımlar	Gruplar arası	1112,067	222,413	3,619	,004
	Grup İçi	7128,925	61,456		
	Toplam	8240,992			
Kişisel Kazanımlar	Gruplar arası	1451,075	290,215	3,799	,003
	Grup İçi	8404,123	76,401		
	Total	9855,198			
Olumsuz Etkiler	Gruplar arası	8,748	1,750	,137	,983
	Grup İçi	1603,767	12,728		
	Toplam	1612,515			

*p < 0,05

Tablo 9’da da görüldüğü gibi, katılımcıların yaşları ile “genel kazanımlar” ve “kişisel kazanımlar” faktörleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Analiz sonucunda, genel ve kişisel kazanımlar faktörlerinin 61 ve üstü yaş ile 51 – 60 yaş grupları arasında farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Söz konusu farklılık, her iki faktör için de 61 ve üstü yaş grubundaki katılımcıların lehinedir. Buna göre 61 ve üstü yaş grubundaki katılımcılar, 51 – 60 yaş arası gruba göre, “genel kazanımlar” ve “kişisel kazanımlar” faktörlerini festival kazanımları açısından daha olumlu algılamaktadırlar. Yaş değişkeni ile “olumsuz etkiler” faktörü arasında ise, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (p=0,983 > 0,05).

Bir sonraki aşamada, katılımcıların eğitim düzeyleri analize tabi tutulmuştur. Tablo 10’da, genel kazanımlar dışındaki diğer faktörlerin, eğitim düzeyi değişkeni ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde olmadığı görülmektedir. Genel kazanımlar faktörü açısından tespit edilen farklılık, ‘ortaokul’ ile ‘ilkokul’ seçenekleri arasında olup; ortaokul seçeneği lehine gerçekleşmiştir.

Tablo 10: Eğitim Düzeyi İle Festival Kazanımları ve Olumsuz Etkiler Faktörleri Arasındaki İlişki

		Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F Değeri	Anlamlılık Düzeyi (p)
Genel Kazanımlar	Gruplar arası	815,283	203,821	3,217	,015
	Grup İçi	7538,685	63,350		
	Toplam	8353,968			
Kişisel Kazanımlar	Gruplar arası	705,491	176,373	1,981	,102
	Grup İçi	10061,094	89,036		
	Total	10766,585			
Olumsuz Etkiler	Gruplar arası	92,653	23,163	1,956	,105
	Grup İçi	1527,884	11,844		
	Toplam	1620,537			

*p < 0.05

Analize tabi tutulan diğer bir değişken, katılımcıların meslekleridir. Yapılan tek yönlü varyans analizinde, festivallerin genel kazanımları ile meslek değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p=0,319 > 0,05). Aynı durum, kişisel kazanımlar (p=0,919 > 0,05) ve olumsuz etkiler (p=0,394 > 0,05) faktörleri açısından da geçerlidir. Buna göre; festival kazanımlarının ve festivallerin olumsuz etkilerine ilişkin algıların, katılımcıların mesleklerine göre farklılık gösterdiği söylenemez.

Son olarak, yerel halkın daha önce başka bir festivale katılma deneyimlerinin, festival kazanımları ve festivallerin olumsuz etkileri ile ilgili algılarda farklılığa neden olup olmadığı sorgulanmıştır. Genel kazanımlar faktörü ile festival deneyimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (t = 0,975, p > 0,05). Aynı durum, kişisel kazanımlar (t = 1,475, p > 0,05) ve olumsuz etkiler (t = 1,092, p > 0,05) faktörleri açısından da geçerlidir. Böylece; festival kazanımlarının ve festivallerin olumsuz etkilerine yönelik algıların, deneyim açısından ayırt edici bir kriter olmadığı anlaşılmaktadır.

Bulgulara göre, hipotez testi sonuçları Tablo 11'deki gibi oluşmuştur.

Tablo 11: Hipotez Testi Sonuçları

Hipotez No	Hipotezler	Kabul Durumu
H ₁	Ziyaretçi kazanımları, cinsiyete göre değişmektedir.	Hayır
H ₂	Ziyaretçi kazanımları, yaşa göre değişmektedir.	Evet
H ₃	Ziyaretçi kazanımları, eğitim düzeyine göre değişmektedir.	Evet
H ₄	Ziyaretçi kazanımları, mesleğe göre değişmektedir.	Hayır
H ₅	Ziyaretçi kazanımları, daha önce başka bir festivale katılıp katılmama durumuna göre değişmektedir.	Hayır

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde yerel festivaller, ulusal ve uluslararası turizm hareketlerinin gelişmesinde oldukça önemli bir role sahiptir. Bu etkinlikler; festival yöresinin, yerli ve yabancı turistler açısından daha yakından tanınmasına olanak vermekle birlikte; yörenin ticari potansiyelinin artmasında da önemli itici bir güç olmaktadır. Festivaller ayrıca, yörenin kültürünün, gelenek ve göreneklerinin gelecek kuşaklara aktarılmasında etkin bir rol oynamaktadır. Bu araştırmada, yerel festivallerdeki ziyaretçi kazanımları irdelenmiştir. Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ne katılan ziyaretçiler örneklem olarak seçilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Bulgulara göre, ziyaretçilerin yarısından çoğunun (% 64,5) daha önce başka bir festivale katıldıkları ve bu konuda deneyim sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Ziyaretçiler, Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ne katılım sıklığı konusunda da benzer deneyime sahiptirler. Ziyaretçilerin yaklaşık % 70'inin daha önceki yıllarda da bu festivale iştirak ettikleri görülmektedir. Deneklerin büyük bir kısmı (yaklaşık % 90), Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ni başkalarına tavsiye etme konusunda olumlu görüşe sahiptirler. Bu bulgu, ziyaretçilerin festivalden memnuniyetlerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ziyaretçiler; genel olarak 23 önermeyi, likert ölçeğinin "katılıyorum" skalasında değerlendirmişlerdir. Buradan, festival ile ilgili algıların olumlu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Ziyaretçiler, en olumlu katılımı "Festivaller, yörenin kültürel ve sosyal gelişimini artırmaktadır" ($\bar{X}$: 1,49), önermesine göstermişlerdir. Bu bulgu, festivallerin sosyo – kültürel rolünün ağırlığını öne çıkarmaktadır. Tespit edilen en düşük ortalama ise, "Festival, suistimâl edilmektedir" ($\bar{X}$: 2,51) önermesine aittir. Ziyaretçiler bu önermeye yönelik olarak "katılıyorum" ve "kararsızım" seçenekleri arasında kalmışlardır.

Öte yandan; ortalamalar birbirine yakın olmakla birlikte, festivallerin *genel kazanımları*, ziyaretçilerin algılarında en etkili faktörü oluşturmaktadır. Bunu, *kişisel kazanımlar* faktörü takip etmektedir. Festivallerin *olumsuz etkileri* ise, ziyaretçilerin algılarında üçüncü önemli faktör olarak görülmektedir.

Ziyaretçiler, genel kazanımlarla ilgili olarak; festivallerin, geleneksel kültürün gelecek kuşaklara aktarılmasında, tarihsel mirasın korunmasında ve yörenin ülke çapında tanınmasını kolaylaştırmasında önemli olduğunu düşünmektedirler. Vodep ve arkadaşları da (2010: 231) yaptıkları araştırmada, turistlerin bu tür etkinliklerde elde ettiği genel kazanımlara vurgu yapmaktadır. Chhabra (2001: 139) ise, yaptığı araştırmada, tarihsel değerlere ilişkin kültürel etkinliklerdeki otantiklik algısının cinsiyete ve tarih bilincine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Öte yandan; Özdemir ve Çulha (2009: 370), festival performansı ile ziyaretçi memnuniyeti arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada, festival programı ve festival faaliyetlerinin kalitesi ile söz konusu festival alanının ziyaretçi memnuniyetini doğrudan etkileyen en

önemli etmen olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı araştırmada yer, zaman, konaklama, park olanakları, yiyecek – içecek ve hediyelik eşya fiyatları ve kalitesi, çalışanların davranışları ve yaklaşımlarının ise müşteri memnuniyetinde dolaylı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmamızda elde edilen bulgular, bu yöndeki sonuçları destekler niteliktedir. Nitekim ziyaretçilerin yaklaşık % 90'ının bu festivali başkalarına tavsiye etmeyi düşünmesi ve ziyaretçi memnuniyetini etkileyen dolaylı etkiler konusunda olumsuz görüş belirtmemesi, her iki araştırma bulgularının örtüşüğünü göstermektedir.

Kişisel kazanımlarla ilgili olarak ise; günlük stresi azaltmada, hoş ve eğlenceli vakit geçirmede, yerel değerlere bağlılığı yükseltmede ve yöre kültürü ile ilgili bilgi birikimini artırmada festivallerin önemli olarak görüldüğü dikkati çekmektedir. Benzer şekilde, Lee ve arkadaşları (2012: 339), festival ziyaretçilerinin festivallerde en fazla dönüşüm kazanımları elde ettiğini saptamışlardır. Bunu bilinç kazanımları, duygusal kazanımlar ve sosyal kazanımlar izlemektedir.

Ziyaretçiler, festivallerin olumsuz etkileri konusunda da hemfikirler. Denekler, Yağcıbedir Halı Festivali'nin amacına uygun düzenlenmediğini ve suistimâl edildiğini düşünmektedirler. Nitekim Deery ve Jago da (2010: 17) yaptıkları vaka incelemesinde, anti – sosyal davranışlar olarak adlandırdıkları ziyaretçilerden kaynaklanan uygun olmayan davranışların, sosyo – kültürel etkinlikleri olumsuz etkilediğini ileri sürmektedirler. Yazarlar derece ve düzeylerini belirtmemekle beraber bu anti – sosyal davranışları; yüz kızartıcı suçlar, kaba davranışlar, aşırı alkol tüketimi, gürültü, aşırı kalabalık, aşırı trafik, hayat pahalılığının artması, kamusal kaynakların öncelikli kamusal hizmetler yerine etkinliklere aktarılması ve günlük yaşamın tehdit edilmesi olarak sıralamaktadırlar. Söz konusu araştırmada yerel halk arasında kamusal kaynakların daha öncelikli kamu hizmetleri yerine bu tür etkinliklere aktarılması bir kaygı olarak görülmüştür. Sındırgı yöresine yönelik yapılan bu araştırmada ise, yöre halkının kamusal kaynakların suistimâl edildiği ve festivalin amacına uygun düzenlenmediği yönünde olumsuz algılara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu kıyaslamalı sonuçlardan yola çıkarak; Türkiye'de düzenlenen festivallerde yapılan kamusal harcamalarda “hesap verebilirlik” ve “şeffaflık” ilkelerine daha fazla önem verilmesi gerektiği ileri sürülebilir. Tersisi durumda olumsuz ziyaretçi davranışları ve uygulamalar, yerel halkın memnuniyetini olumsuz yönde etkileyerek, yöreye ziyaretçi akımını azaltabilir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin, festivallerin muhtemel olumsuz etkileri ile ilgili önlem almaları akılcı bir yaklaşım olacaktır.

Sonuç olarak festival programı kalitesinin (Yan vd., 2012: 667), festival faaliyetlerinin (Özdemir ve Çulha, 2009: 370) ve tarihsel değerlerin nostaljik kullanımına dayalı otantikliğin (Chhabra, 2001: 139) festivallerde ziyaretçi memnuniyetini artırdığı ve bu yolla da, festival kazanımlarının yükseldiği ortaya çıkmaktadır. Araştırma kapsamına alınan Sındırgı Yağcıbedir Festivali örneğinde ise, festival faaliyetleri ile ilgili olarak ziyaretçi memnuniyetinde sorun bulunmamaktadır. Ancak ziyaretçilerin

önemli bir kısmının festivalin amacına uygun düzenlenmediğini ve suistimâl edildiğini düşünceleri, yazarlarda festivalin organizasyonunda bazı sorunlar olduğu kanısını uyandırmaktadır. Bu durum Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali gibi öznesi nostaljik ve tarihsel değerler olan festivallerin programında ve organizasyonunda, özgünlüğe daha fazla vurgu yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sınırlılıklar ve Sonraki Araştırmalar İçin Öneriler

Bu araştırmanın en önemli kısıtı, örneklem sayısının sınırlılığıdır. Araştırma, zaman kısıtlılığı ve verilerin toplanması aşamasında karşılaşılan bazı güçlükler (ziyaretçilerin anketi doldurmada çekingen kalmaları gibi) nedeniyle çok geniş bir örneklem üzerinde yapılamamıştır. Sonraki araştırmalarda örneklem sayısının artırılması, sonuçların genellenebilirliği açısından yararlı olacaktır. Araştırmanın diğer bir kısıtı, örneklem Sındırgı Yağcıbedir Halı Festivali'ne katılan ziyaretçiler ile sınırlı olmasıdır. İlerideki araştırmalarda diğer yerel festivallerin de araştırma kapsamına alınması faydalı olabilir. Hatta örneklem, yabancı ziyaretçileri de kapsayabilir. Böylece yerli ve yabancı ziyaretçilerin festivallerdeki kazanımları karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

1. AKOVA, O. (2006), “Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1 (2), http://www.aid.sakarya.edu.tr/uploads/Pdf_2006_2_25.pdf, 31.10.2012
2. ALAEDDİNOĞLU, F. (2007), “Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5 (1), s. 1 – 16.
3. ALAEDDİNOĞLU, F. (2008), “Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), s. 1 – 23.
4. ANDERSSON, T. D., ARMBRECHT, J. and LUNDBERG, E. (2008). “Impacts of Mega-Events on the Economy”, *Asian Business and Management*, (7), s. 163 – 179.
5. AYDIN, İ., ÇELİK, Y. ve UĞURLUOĞLU, Ö. (2011), “Sağlık Personeli Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenilirliği”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22 (2), s. 79 – 100.
6. BAUM R., J. ve WALLY, S. (2003), “Strategic Decision Speed and Firm Performance”, *Strategic Management Journal*, 24 (11), s. 1107 – 1129.
7. BAYRAK, G. Ö. (2011), “Festival Motivators and Consequences: A Case of Efes Pilsen Blues Festival, Turkey”, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 22 (3), s. 378 – 389.

8. BERTAN, S. (2009), “Turizmin Çevre Üzerinde Yarattığı Etkiler: Pamukkale Örneği”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20 (2), s. 204 – 214.
9. CHHABRA, D. (2001), *Heritage Tourism: An Analysis of Perceived Authenticity and Economic Impact of the Scottish Highland Games in North Caroline*, (Doctorate Thesis: Umı.3030030). Department Of Forestry, North Caroline State University.
10. CROMPTON, J. L. and MCKAY, S. L. (1997), “Motives of Visitors Attending Festival Events”, *Annals of Tourism Research*, 24 (2), s. 425 – 439.
11. ÇAKIR, M. (2009), “Festival Turizmi”, http://m-cakir.blogspot.com/2009/02/festival-turizmi_04.html, 21.02.2012
12. ÇULHA, O. (2008), “Kültür Turizmi Kapsamında Destekleyici Turistik Ürün Olarak Deve Güreşi Festivalleri Üzerine Bir Alan Çalışması”, *Journal of Yasar University*, 3 (12), s. 1827-1852.
13. DEERY, M. and JAGO, L. (2010), “Social Impacts of Events and the role of Anti-Social Behaviour”, *International Journal of Event and Festival Management*, 1 (1), s. 8 – 28.
14. DEMİR, Ş. Ş. (2010), “Çekici Faktörlerin Destinasyon Seçimine Etkisi: Dalyan Örneği”, *Ege Akademik Bakış*, 10 (3), s. 1041 – 1054.
15. DUFFY, M. (2005), “Performing Identity Within a Multicultural Framework”, *Social and Cultural Geography*, 6 (5), s. 677 – 692.
16. ERGÜN, E. (2003), *İşletmelerdeki Kültürel Özelliklerin Örgüt Performansına Etkisi Üzerine Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gebze İleri teknoloji Enstitüsü, Gebze.
17. FLEISCHER, A. and FELSENSTEIN, D. (2002), “Cost-Benefit Analysis Using Economic Surpluses: A Case Study of a Televised Event”, *Journal of Cultural Economics*, 26 (2), s. 139 – 156.
18. HAMŞIOĞLU, A. B. (2011), “Pazar Yönlülük, Kalite Yönlülük ve İşletme Performansı İlişkisi: İlaç Sektöründe Yapılan Bir Çalışma”, *Ege Akademik Bakış*, 11 (1), s. 91 – 101.
19. HATTIE, J. (1985), “Methodology Review: Assessing Unidimensionality of Tests and Items”, *Applied Psychological Measurement*, 9 (2), s. 139 – 164.
20. HOUGHTON, M. (2001), “The Propensity of Wine Festivals to Encourage Subsequent Winery Visitation”, *International Journal of Wine Marketing*, 13 (3), s. 32 – 41.
21. http://tr.wikipedia.org/wiki/Yağcıbedir_Hahları, 15.10.2012
22. <http://www.balikesir.com.tr>, 15.10.2012

23. http://www.sindirgi.bel.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=32, 15.10.2012
24. <http://www.tarimziraat.com>, 04.03.2012
25. KALAYCI, Ş. (2006), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 2.Baskı, Asil Yayın Dağıtım Ltd., Ankara.
26. KIZILIRMAK, İ. (2006), “Türkiye’de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme”, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), s. 181 – 196.
27. KOZOROG, M. (2011), “Festival Tourism and Production of Locality in a Small Slovenian Town”, *Journal of Tourism and Cultural Change*, 9 (4), s. 298 – 319.
28. LEE, I., ARCODIA, C. and LEE, T. J. (2012), “Benefits of Visiting a Multicultural Festival: The Case of South Korea”, *Tourism Management*, (33), s. 334 – 340.
29. LITVIN, S. W. and FETTER, E. (2006), “Can a Festival be too Successful? A Review of Spoleto, USA”, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18 (1), s. 41 – 49.
30. MC CLINCHEY, K.A. (2008), “Urban Ethnic Festivals, Neighbourhoods and the Multiple Realities of Marketing Place”, *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 25 (3), s. 251 – 264.
31. MC DONNEL, I., JOHNNY, A. ve O’TOOLE, W. (1998), *Festival and Special Event Management*, John Wiley & Sons Australia Ltd., Brisbane.
32. ÖZDEMİR, G. and ÇULHA, O. (2009), Satisfaction and Loyalty of Festival Visitors”, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 20 (2), s. 359 – 373.
33. ÖZDEMİR, M. A. ve KERVANKIRAN, İ. (2011), “Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, (24), s. 1 – 25.
34. ÖZUTKU, H. ve ÇETİNKAYA, M. (2012), “Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi ve Firma Performansı Arasındaki İlişkide İçsel ve Dışsal Uyumun Moderatör Etkisi: Türk Otomotiv Sektöründe Bir Alan Araştırması”, *Ege Akademik Bakış*, Temmuz, 12 (3), s. 351 – 367.
35. PECHLANER, H. (2000), “Cultural Heritage and Destination Management in the Mediterranean”, *Thunderbird International Business Review*, 42 (4), s. 409 – 426.
36. SEÇİLMİŞ, C. (2011), “Ziyaretçilerin Gözüyle Eskişehir Turizmi’nin Gelişmesini Etkileyen Sorunlar”, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3 (3), s. 37 – 57.

37. SHYLLON, F. (2007), “Argungu Fishing Festival in Northwestern Nigeria: Promoting the Idea of a Sustainable Cultural Fest”, *International Journal of Cultural Property*, (14), s. 329 – 337.
38. TAVŞANCIL, E. (2010), *Tutumların Ölçülmesi ve SPPS İle Veri Analizi*, (4. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
39. VODEP, K., SEDMAK, G. and BREZOVEC, A. (2010), “Inclusion of Cultural Heritage in the Destination Product in Istra”, *Biennial International Congress. Tourism & Hospitality Industry*, Faculty of Tourism and Hospitality Management in Opatija, Croatia, s. 226 – 236.
40. YAN, Q., ZHANG, H. and LI, M. (2012), “Programing Quality of Festivals: Conceptualization, Measurement, and Relation to Consequences”, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 24 (4), s. 653 – 673.
41. ZEYREKLİ, S. ve EKİZCELEROĞLU, R. (2007), “Avrupa Birliği Bağlamında Hizmette Yerellik (Subsidiarite) İlkesi ve İlkenin Türkiye Açısından Ele Alınması”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 16 (3), s. 29 – 48.